

Література

1. Деркач О. О. Реалізація соціокультурного потенціалу театрального мистецтва у навчально-виховному процесі початкової школи / О. О. Деркач // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових статей. Педагогічні науки / Головний редактор Локарева Г.В. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2010 – С. 157-162.
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»: у 2 ч. упоряд. О.Л. Кононко. – К.: МЦФЕР-Україна, 2014. Ч. II. – 2014. – 300 с., с. 250-255.
3. Самошина Т. Театрализованная деятельность – универсальное средство воспитания / Т. Самошина // Дошкольное воспитание. – 2011. – № 8. – С. 126-127.
4. Шевчук А. С. Новації в мистецькому вихованні дошкільників. Інноваційна практика в роботі вихователя ДНЗ: метод. посібник. / Н. Дятленко, А. Гончаренко, А. Шевчук та ін. – К.: Шкільний світ, 2010. – 128 с.
5. Щукіна Л. В. Розвиток творчих здібностей дошкільників засобами художньо-театральної діяльності. Адаптована програма / Л. В. Щукіна // Дошкільний навчальний заклад. – 2010. – № 9 (45). – С. 21-30.

УДК 373.2.091.33

О. Мальована,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
O. Malyovana,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ЗНАЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО АСПЕКТУ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СТАНОВЛЕННЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

THE SIGNIFICANCE OF THEORETICAL ASPECT OF PROJECT ACTIVITY AS A FORMATION OF PRESCHOOL DEVELOPMENT IN THE MODERN INFORMATION ENVIRONMENT

Анотація. Стаття присвячена одній з актуальних проблем дошкільної освіти – організації проектної діяльності дошкільника. Зокрема, розглядається історія зародження методу проектів, розкривається сутність таких понять, як проект, проектна діяльність.

Abstract. The article is devoted to one of the topical problems of preschool education – organization of project activities as a factor of cognitive development of preschool children. In particular, the history of the origin of the project method is considered, the essence of such concepts as project and project activity is revealed.

Ключові слова: діяльність, проект, проектна діяльність, проектування, структурні компоненти проектної діяльності, типи дитячої активності.

Key words: project, projecting, project work, project activities, preschoolers, types of children's activity

Актуальність. Сучасний освітній процес неможливий без інноваційного оновлення, залучення нових технологій [3, с. 11] й дошкільний освітній простір не є виключенням. Однією з ефективних технологій, що сприяють модернізації освітньої системи, є проектування. Практичною цінністю її є зорієнтованість на конкретний кінцевий результат [5, с. 77].

Проблема методу проекту дошкільників зацікавила багатьох вчених, і була відображена у наукових роботах Т. Башинської, Н. Гавриш, О. Мащенко, О. Пехоти, Н. Стадник та ін. Психологічні особливості дітей різного віку, які досліджуються даною діяльністю, висвітлюються у працях Н. Матяш, Т. Піроженко, С. Яшук та ін. [8, с. 60].

Мета – визначити суть та важливість теоретичного аспекту проектної діяльності в роботі педагога-новатора та дошкільника.

Виклад основного матеріалу. Метою сучасної освіти є становлення особистості, як висококультурної, розвиненої та творчої, яка здатна до самоосвіти й саморозвитку. Самостійна діяльність дошкільника спрямована на розвиток соціальних, інформаційних, комунікативних компетенцій, зокрема, і прояву самостійності індивіда. На думку В. Слободчикова, проектування в освіті – це процес створення нових форм спільності педагогів, учнів, педагогічної громадськості, нового змісту та технологій освіти, нових способів і технік педагогічної діяльності та мислення. *Предметом проектування* є створення умов (засобів, механізмів) етапу розвитку освіти в цілому, переходу її з одного стану в інший [9].

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури свідчить про те, що поняття «*проект*» трактується як: «це сукупність концептуальної і формальної моделі, пакет документів, який подає опис на предметній мові того, що і як повинно бути зроблено» [4, с. 10].

Визначення поняття «*діяльність*» у психолого-педагогічній літературі об'єднує розуміння діяльності як свідомого процесу: «активна взаємодія людини з навколишньої дійсністю, у ході якої людина є суб'єктом, цілеспрямовано впливаючи на об'єкт і задовольняючи таким способом свої потреби» [9].

Серед всіх досліджених нами класифікацій проектів, найбільш доречною є класифікація запропонована Е. Федорчук:

- продуктивний (створюючий), пов'язаний з трудовою діяльністю (конструкторською, створенням макета, доглядом за рослинами і тваринами);
- споживчий (підготовка екскурсій, надання послуг, організація дозвілля);
- дослідницький (біологічний, фізіологічний, технічний, розв'язання історичних чи літературних проблем) [7, с. 32].

Проектна діяльність – конструктивна і продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілепокладання, планування і здійснення проекту [9].

Головним завданням реалізації діяльності дитини є не набуття наукових знань, а допомога дитині зорієнтуватися у суспільному вирі подій та явищ – соціальних, економічних, інформаційних, а також оволодіти досвідом життя в громаді. Все це передбачає не пасивну адаптацію в соціумі, а розвиток активного творчого самоствердження в суспільстві з метою його розвитку та самовдосконалення [2, с. 163].

Характерною складовою в пізнанні методики є проблема, а точніше – проблемна ситуація, що є типовою для певної соціальної групи або культурного явища. Проблема виникає у разі невідповідності між реальним життям та уявленнями проектувальника про бажаний стан об'єкта [6, с. 20].

Процес діяльності дошкільників у проекті складний і динамічний. Перші спроби дітей самостійно розв'язати проблему необхідно помічати і заохочувати.

Його організація залежить від вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку. На кожному етапі проектної діяльності має відбуватися міжособистісне спілкування. Завдяки застосуванню різних методик дитина отримує корисну інформацію, з'ясовує нові для себе знання і факти, робить відкриття, які мають особистісне значення. У неї формуються способи розумових дій (аналіз, синтез, конкретизація, порівняння, систематизація, узагальнення). Вона переймається емоціями та почуттями інших, отримує досвід роботи в групі. Взаємини між учасниками проектної діяльності регулюються саме засобами спілкування у процесі якого формуються моральні якості особистості, розвиваються комунікативні вміння дітей [14, С. 105].

Проектна діяльність дошкільників є інтегративною освітньою діяльністю, завдяки цьому у дітей формується цілісне бачення картини світу. Впровадження проектної діяльності в сучасний простір дошкільної освіти, потребує розмежування її типів: проектна діяльність вихователя, методика за якою вихователь організує проектну діяльність дітей [10]. Проект вихователя – організована діяльність, спрямована на розв'язання актуальної проблеми. За допомогою проектів вихователь може досягти успіху у розв'язанні багатьох проблем у професійній діяльності,

наприклад: оновлення дидактичного забезпечення навчального осередку групи; організація виїзного пізнавально-розважального заходу, тощо [11, С. 58] Проект дітей є складовою проекту вихователя, його змістом і метою одночасно. Проектування дитини передбачає співпрацю вихователя з дитиною у творчій діяльності з розв'язання нових для дитини проблем. Учений М. Подьяков (1996 р.) виділив два типи дитячої активності:

- 1) власну активність дитини, яка повністю визначається нею;
- 2) активність дитини, яка стимулюється дорослим [1, с. 25].

Н. Токаренко зазначала основні структурні компоненти, що допоможуть у впровадженні продуктивності методу проекту:

- урахування вікових особливостей пізнавальних психічних процесів дітей дошкільного віку під час організації проектної діяльності;
- психолого-педагогічні умови, які є основою для співпраці між педагогом і дітьми;
- співпраця та співтворчість вихователів, дітей, батьків, а інколи й усього колективу дитячого садка;
- побудова освітнього процесу не так на логіці галузі знань, як на логіці діяльності дитини, що має особистісний сенс для неї, підвищує мотивацію в навчанні;
- застосування проблемних запитань, що спонукає дітей до пошуку відповідей на них;
- облаштоване середовище для самостійної творчої діяльності дітей, яке створює педагог;
- отримання учасниками проекту задоволення від відчуття впевненості в собі, спілкування одне з одним і від спільного розв'язання завдань проекту [8, с. 60].

Н. Андросович позитивними моментами технології з дітьми дошкільного віку виділяла:

- зміну позиції вихователя – з носія готових знань він перетворюється в організатора пізнавальної, дослідницької діяльності дітей;
- знання, набуті в ході реалізації проекту, стають надбанням особистого дитячого досвіду;
- змінюється психологічний клімат у групі;
- діти набувають вміння міркувати: навчаються ставити мету, добирати засоби для її досягнення, оцінювати наслідки;
- розвитку комунікативних навичок: уміння домовлятися, приймати чужу точку зору, вміння відгукуватися на ідеї, що висуваються іншими, співпрацювати;
- самоконтроль, свідома дисциплінованість в групі [2, с. 140].

Таким чином, зв'язок соціального життя в групі з моральним вихованням і інтелектуальним розвитком забезпечує цінність розвитку особистості дитини.

Освітній простір, в якому вихователь ефективно застосовує проектну діяльність, є таким, що вчить дитину навчатися. Така діяльність стимулює інтелектуальний розвиток дитини, а не лише розвиває її фізично. Розглядати проектну діяльність, як інноваційну технологію саме з позиції її спрямування на формування знань з фізичної культури, на нашу думку, є найдоцільніше у сучасних умовах ЗДО. Саме проектна діяльність дозволяє будувати освітній процес на заняттях з фізичної культури активно, через перетворення позиції дитини з об'єкта в суб'єкт [12, С. 141].

Заохочування дітей до різноманітних проектів сприяє розкриттю їх творчого потенціалу, розвитку організаторських здібностей, вихованню ініціативності, сприяє активній взаємодії з навколишньою дійсністю, подолання споглядального ставлення до життя, стимулює дошкільників до самовдосконалення, також сприяє розвитку комунікативних та моральних якостей: вміння домовлятися, проявляти терпіння і повагу один до одного, вміння вислуховувати думку іншого. Як вже зазначалося проектна діяльність має велике значення для розвитку пізнавальних і творчих здібностей дитини [13, С. 83].

Як зазначала Л. Лукашук: «метод проектів дає змогу широко охопити всі види діяльності дитини, оскільки акумулює в собі пізнавальну, ігрову та творчу діяльність, охоплює всі аспекти життєдіяльності дітей у закладі дошкільної освіти» [8, с. 21].

Застосування проектної діяльності є важливим засобом сучасної освіти та виховання, розвитку екологічної свідомості та творчих здібностей дитини дошкільного віку. Робота над ним стимулює пізнавальну активність дошкільників, сприяє створенню плідного освітнього середовища й утвердженню принципів гуманістичного виховання за сучасних умов. Діяльність дитини націлена на набуття дошкільниками нових знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування специфічних вмінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Проте, проектна діяльність у закладі дошкільної освіти не принесе очікуваних результатів, якщо вона відбувається окремо від традиційного освітнього процесу, тому важливим стає проектування можливих зв'язків проектної діяльності з іншими видами діяльності дошкільника в освітньому процесі.

Висновки. Проектна діяльність – на сьогодні одна з найперспективніших складових освітнього процесу, тому що створює умови творчого саморозвитку та самореалізації дітей, формує всі необхідні життєві компетенції. Основна цінність проектної діяльності полягає в тому, що вона орієнтує дітей на створення певного матеріального або інтелектуального продукту, а не на просте вивчення певної теми. На шляху до мети діти мають актуалізувати або здобути нові необхідні знання, радитись з педагогом і між собою, виконувати пізнавальну, дослідницьку діяльність.

З огляду на наш досвід, можна стверджувати, що використання методу проектів у ході навчально-виховної роботи є ефективним засобом активізації творчого мислення дітей і продукування оригінальних ідей. Про цей свідчить низка проведених проектів, розроблених педагогами ЗДО №57 в м. Вінниці, які можна використовувати в практичній роботі.

Отже, можна стверджувати, що використання методу проектів у ході навчально-виховної роботи є ефективним засобом активізації творчого мислення дітей і продукування оригінальних ідей.

Розвитку творчої особистості учня сприяє проектна діяльність. Наше дослідження не вичерпує обрану проблему. Перспективним залишається її подальше вивчення на інших сензитивних періодах особистості, створення інших проектів, що сприяють розвитку творчої особистості.

Література

1. Андросович К. Проектна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі / К. Андросович // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Серія «Педагогіка» / за заг. ред. Л. Прилука – Київ – 2014. – Вип. 1. – С. 23 – 30.
2. Ассаул В. Метод проектів у виховній роботі // Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: Науково-методичний посібник / За редакцією С. М. Шевцової, І. Г. Єрмакова, О. В. Батечко, В. О. Жадька. – К.: Департамент, 2008. – 520 с.
3. Богиніч О. Умови ефективної реалізації складової частини освітньої лінії «Особистість дитини», «Здоров'я та фізичний розвиток» (дошкільники) // Дитячий садок. – 2012. – №35. – С. 10 – 15.
4. Гитман Е. Проект в образовательной области «Технология» Е. Гитман, М. Гитман // Школьные технологии. – 2002. – №6. – С. 136-137.
5. Козак, Л. В. Критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ, 2013. – Вип. 3. – С. 76–88. – Бібліогр.: 8 назв.
6. Лук'янова Л. Технологія організації проектної діяльності//Імідж сучасного педагога / Л. Лук'янова – 2009. – № 10. – С. 16-21.
7. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Е.І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – С. 57.
8. Токаренко Н. Організуємо проектну діяльність крок за кроком / Н. Токаренко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 11. – С. 59 – 62.
9. Уйсімбаєва М. Проектна діяльність: теоретичні аспекти / М. Уйсімбаєва // Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 13. – С. 258. –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2014_13_51
10. Якубчик, О. М. Технологія проектування - сучасний стиль роботи вихователя / О. М. Якубчик, І. П. Любарська. - С.19-20.
11. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в ДНЗ. Харків: Основа, 2009. 282 с.

12. Правдов М.А. Управление проектами как инновационное направление профессионального развития педагога дошкольного образовательного учреждения. Детский сад от А до Я. 2010. № 1. С. 140–147.

13. Коршунова Т. Л. «Дифференційований підхід до типів проектування» [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://poippo.pl.ua/otmz/kruglyj_stol Метод проектів у діяльності дошкільного закладу [укладач Л. А. Швайка]. – Х.: Вид. група «Основа», – 2010. – 203 с.

14. Богуш А. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. Київ : Слово, 2008. 408 с.

УДК 373.3.016:78

Т. Маринчук,
старший викладач,
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
Т. Marinchuk,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

**СЛУХАННЯ МУЗИКИ ШКОЛЯРАМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ:
ДЕЯКІ ПИТАННЯ СПЕЦИФІКИ СПРИЙНЯТТЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ
МУЗИЧНИХ ОБРАЗІВ**

**LISTENING TO MUSIC BY ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS: SOME QUESTIONS OF
SPECIFICITY OF PERCEPTION BY YOUNGER SCHOOLBOYS MUSICAL IMAGES**

Анотація. Спираючись на теорію В.Холопової про музично-смыслову тріаду (емоція – зображальність – символіка), автор статті розкриває залежність вікового сприйняття школярами барокової, класичної та романтичної музики від специфіки взаємодії трьох сторін музичного змісту та надає рекомендації вчителю початкової школи щодо використання музичних зразків для слухання музики з учнями молодших класів.

Abstract. Based on V.Kholopova's theory of musical-semantic triad (emotion - imagery - symbolism), the author reveals the dependence of age perception of baroque, classical and romantic music on the specifics of the interaction of the three sides of musical content and provides recommendations to primary school teachers to use musical samples for listening to music with junior high students.

Ключові слова: музичне сприйняття, тріада, символ, емоція, зображальність, класицизм, романтизм.

Key words: musical perception, triad, symbol, emotion, imagery, classicism, romanticism .

Постановка проблеми. Вчитель початкової школи покликаний не лише надати дітям базові навички пізнавальної діяльності, але й залучити їх до безмежного й різноманітного світу мистецтва. Знайомство учнів з творами образотворчого і музичного мистецтва, театру і кіно повинно бути для них цікавим і захоплюючим. Тому у підготовці вчителя початкових класів з особливою актуальністю постає питання розуміння специфіки художнього сприйняття молодших школярів з метою керування та спрямування його у потрібному напрямку. Майбутній вчитель повинен мати ґрунтовні знання не лише методик викладання у початковій школі, але й вікової та музичної психології, що допоможе йому у самостійному підборі матеріалу для слухання з учнями. Ключовим має стати усвідомлення того факту, що у процесі художнього сприйняття учні молодшого шкільного віку спираються, в першу чергу, не на власний мистецький досвід, якого їм е бракує, а на емоції. Саме тому з особливою актуальністю у роботі сучасного педагога постає проблема вивчення особливостей слухацького сприйняття молодших школярів. Одним з аспектів його вивчення постає дослідження проблеми